DOMSTOLENS DOM
av den 7 juli 1981*

I mål 158/80

har Finanzgericht i Hamburg, fjärde avdelningen, till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

1. Rewe-Handelsgesellschaft Nord mbH,

2. Rewe-Markt Steffen, Kiel

och

Hauptzollamt Kiel.

Begäran avser tolkningen av rådets förordning nr 1544/69 av den 23 juli 1969 om behandling i tullhänseende av varor i resandes personliga bagage (EGT 1969, nr L 191, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå), rådets direktiv 69/169 av den 28 maj 1969 om harmonisering av lagstiftningen om befrielse från omsättningsskatter och punktskatter på varor som införs av resande (EGT 1969, nr L 133, s. 6, fransk version; svensk specialutgåva, del 09, volym 01), samt giltigheten av rådets förordning nr 3023/77 av den 20 december 1977 om åtgärder för att få slut på missbruk vid försäljning av jordbruksprodukter ombord på fartyg (EGT 1977, nr L 358, s. 2, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden J. Mertens de Wilmars, avdelningsordförandena P. Pescatore, Mackenzie Stuart och T. Koopmans samt domarna A. O'Keeffe, G. Bosco, A. Touffait, O. Due och A. Chloros,

generaladvokat: F. Capotorti,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom beslut av den 5 juni 1980, som inkom till domstolen den 9 juli 1980, har Finanzgericht i Hamburg i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt en rad frågor om tolkningen av rådets förordning nr 1544/69 av den 23 juli 1969 om behandling i tullhänseende av varor i resandes personliga bagage (EGT 1969, nr L 191, s. 1, fransk version), rådets direktiv 69/169 av den 28 maj 1969 om harmonisering av lagstiftningen om befrielse från omsättningsskatter och punktskatter på varor som införs av resande (EGT 1969, nr L 133, s. 6, fransk version), samt giltigheten av rådets förordning nr 3023/77 av den 20 december 1977 om åtgärder för att få slut på missbruk vid försäljning av jordbruksprodukter ombord på fartyg (EGT nr L 358, s. 2, fransk version).

2 Dessa frågor har uppkommit inom ramen för en tvist mellan å ena sidan en grossist och en detaljhandlare, som båda är etablerade i Förbundsrepubliken Tyskland, och, å andra sidan, Hauptzollamt Kiel, där frågan uppstått om de "smörkryssningar" som olika rederier anordnar från hamnar på Östersjökusten strider mot gemenskapsrätten.

3 "Smörkryssningarna" går ut förbi sjötullgränsen ut till territorialvattnen eller ut till det öppna havet utanför tyskt territorium. Under kryssningen kan passagerarna köpa sådana varor som alkoholdrycker, smör, kött, tobaksvaror, parfymartiklar och andra varor. Upp till en viss gräns utkrävs ingen skatt vid införsel av varorna vid den tyska gränsen. "Smörkryssningarna" har stor ekonomisk betydelse för de företag som organiserar dem.

4 Den första sökanden i målet vid den nationella domstolen är en grossist med huvudkontor i närheten av Kiel i Förbundsrepubliken Tyskland. Grossisten handlar bl.a. med samma varor som dem som säljs under kryssningarna. Grossistens kunder, till vilka den andra sökanden i målet vid den nationella domstolen hör, utgörs av detaljhandlare som är etablerade i Östersjökustregionen.

5 Av beslutet om hänskjutande framgår att sökandena vid Finanzgericht gjorde gällande att dessa kryssningar medför att en stor del av köpkraften hos invånarna på Östersjökusten går förlorad för de lokala detaljhandlarna och

grossisterna och omdirigeras till de rederier som organiserar sådana kryssningar. Den omständigheten att rederierna kan sälja varor skattefritt eller subventionerat ger dem en väsentlig konkurrensfördel, till nackdel för grossisterna och detaljhandlarna, vilken medför en snedvridning av konkurrensen.

6 Sökandena yrkade ursprungligen att Finanzgericht skulle fastställa att motparten var tvungen att avstå från den skattefria tullbehandlingen. De yrkade senare att motparten skulle förpliktas att avstå från att medge resande, när de passerade tullgränsen, befrielse för varor som de förvärvat skattefritt eller subventionerat på "smörkryssningarna".

7 Finanzgericht, vid vilken tvisten har anhängiggjorts, har ställt följande frågor till domstolen:

"Tull

1. Skall rådets förordning (EEG) nr 1544/69 av den 23 juli 1969, senast ändrad genom rådets förordning (EEG) nr 3061/78 av den 19 december 1978, tolkas så att den däri föreskrivna tullbefrielsen endast gäller för varor som kommer från ett tredje lands tullområde och som, i förekommande fall, eventuellt dessutom i tullrättsligt hänseende har varit i fri omsättning där, eller räcker det att varorna kommer från medlemsstaterna och har förts in över respektive medlemsstats sjötullgräns eller över medlemsstatens sjöterritorium från det öppna havet?

2. Innehåller förordning (EEG) nr 1544/69, senast ändrad genom förordning (EEG) nr 3061/78, eventuellt i förening med artikel 28 i EEG-fördraget – bortsett från de varor som omfattas av rådets förordning (EEG) nr 3023/77 av den 20 december 1977 – en uttömmande reglering om tullbefrielse för varor i resandes personliga bagage, eller kan medlemsstaterna självständigt medge en tullbefrielse som går utöver vad som fastställs i förordning (EEG) nr 1544/69 – bortsett från när det gäller de varor som avses i förordning (EEG) nr 3023/77?

3. Kan överträdelse av en gemenskapsförordning skapa direkt tillämpliga rättigheter för en person vars rättigheter påverkas av bestämmelser i en lag eller annan författning i en medlemsstat eller av åtgärder för deras genomförande, som är oförenliga med bestämmelserna i denna förordning, i den mening att han vid en nationell domstol kan väcka talan om att åtgärder som strider mot gemenskapsrätten skall förbjudas

eller om att de gemenskapsrättsliga föreskrifterna skall iakttas?

4. Är förordning (EEG) nr 3023/77 ogiltig eftersom den strider mot överordnad gemenskapsrätt (t.ex. jämlikhetsprincipen, diskrimineringsförbudet, konkurrensfriheten, proportionalitetsprincipen)?

5. Om svaret på den fjärde frågan blir jakande, skapas det direkt tillämpliga rättigheter för en person vars rättigheter påverkas av en bestämmelse i en lag eller annan författning i en medlemsstat eller av en åtgärd för dess genomförande, som har fastställts på grundval av rådets förordning (EEG) nr 3023/77, i den mening att han vid en nationell domstol kan väcka talan om att åtgärder som strider mot gemenskapsrätten skall förbjudas?

Omsättningsskatt och punktskatt

6. Skall rådets direktiv 69/169/EEG av den 28 maj 1969, senast ändrat genom rådets direktiv 78/1032/EEG av den 19 december 1978, tolkas så att den däri föreskrivna befrielsen från omsättningsskatter och punktskatter endast gäller för varor i resandes personliga bagage, som kommer från ett tredje lands territorium (artikel 1) eller, i det fall varorna kommer från en medlemsstat, från gemenskapens tullområde (artikel 2), och som, i förekommande fall, eventuellt dessutom i tullrättsligt hänseende har varit i fri omsättning i ett tredje land respektive i en medlemsstat, eller räcker det att varorna förs in över respektive medlemsstats sjötullgräns eller över medlemsstatens sjöterritorium från det öppna havet?

7. Innehåller direktiv 69/169/EEG, i dess senaste lydelse, en uttömmande reglering om befrielse från omsättningsskatt och punktskatt för varor i resandes personliga bagage, eller kan medlemsstaterna självständigt medge befrielse från omsättningsskatt och punktskatt för varor i resandes personliga bagage som går utöver vad som fastställs i direktivet?

8. Kan direktiv 69/169/EEG, i dess senaste lydelse, skapa direkt tillämpliga rättigheter för en person vars rättigheter påverkas av en bestämmelse i en lag eller annan författning i en medlemsstat eller av en åtgärd för dess genomförande, som är oförenlig med bestämmelserna i detta direktiv, i den mening att han vid en nationell domstol kan väcka talan om att åtgärder som strider mot gemenskapsrätten skall förbjudas?

I — Tull

Den första frågan (tolkning av förordning nr 1544/69 — tullbefrielse)

8 I förordning nr 1544/69, senast ändrad genom förordning nr 3061/78 (EGT nr L 366, s. 3, fransk version), fastställs den tulltaxebehandling som gäller för varor i resandes personliga bagage.

9 Syftet med förordning nr 1544/69 är, enligt övervägandena i dess ingress, att underlätta de nationella tullmyndigheternas arbete genom att undvika de komplicerade förtullningsproblem som uppstår på grund av den omfattande trafiken mellan tredje land och gemenskapen och de många olika slags varor som förs in av resande. I detta syfte föreskrivs i förordningen att en begränsad befrielse skall medges för varor i resandes personliga bagage, om varuinförseln inte har kommersiell karaktär.

10 I förordning nr 1544/69, ändrad genom förordning nr 3061/78, sägs ingenting om ursprunget hos de varor som befrias från tull. Enligt artikel 1 är varor som resande från tredje land medför i sitt personliga bagage befriade från tullen i den gemensamma tulltaxan, om varuinförseln inte har kommersiell karaktär. Enligt artikel 1.1 andra stycket avses med "personligt bagage" allt det bagage som en resande har möjlighet att uppvisa för tullmyndigheterna vid ankomsten jämte bagage som han senare uppvisar för samma myndigheter, förutsatt att han kan visa att detta bagage har varit registrerat som resgods vid tidpunkten för avresan hos det företag som svarat för hans egen resa.

11 Förordningen rör små varumängder med lågt tullvärde. Syftet med förordningen, vilket är att underlätta tullbehandlingen av varor som resande från tredje land medför i sitt personliga bagage, skulle inte uppnås om tullmyndigheterna vid införseln var tvungna att fastställa ursprunget hos de varor för vilka tullbefrielse begärs.

12 Det skall därför konstateras att förordning nr 1544/69 gäller för varor som resande från tredje land medför i sitt personliga bagage, oavsett varornas ursprung och varifrån de kommer samt oavsett den tull och de avgifter som lagts på före deras införsel till gemenskapen.

13 Det skall för övrigt anmärkas att det i det sjunde övervägandet i ingressen till förordningen, sägs att "för att undvika eventuell felaktig tolkning skall det uttryckligen fastslås att befrielse från tull enligt den gemensamma tulltaxan gäller endast för resande som kommer från tredje land". Rådets avsikt att förhindra missbruk framgår tydligt av detta övervägande. Följaktligen kan en person som under en kryssning från en hamn i en medlemsstat inte går i land i ett tredje land, eller endast symboliskt går i land utan att göra ett tillräckligt långt uppehåll för att faktiskt kunna göra inköp, inte betraktas som en resande från tredje land som har rätt till befrielse av tull enligt den gemensamma tulltaxan.

14 Svaret på den första frågan blir alltså följande. Den befrielse som föreskrivs i förordning nr 1544/69, senast ändrad genom förordning nr 3061/78, gäller endast för varor som resande från tredje land medför i sitt personliga bagage. Denna befrielse gäller oavsett varornas ursprung och varifrån de kommer samt oavsett den tull och de avgifter som lagts på före deras införsel till gemenskapens territorium. En person som under en kryssning från en hamn i en medlemsstat inte går i land i ett tredje land, eller endast symboliskt går i land utan att göra ett tillräckligt långt uppehåll för att faktiskt kunna göra inköp, kan dock inte betraktas som en resande från tredje land i den mening som avses i förordningen.

Den andra frågan (tolkning av förordning nr 1544/69 — tullbefrielse)

15 I artikel 3 b i fördraget fastställs att gemenskapens verksamhet bland annat skall innefatta införandet av en gemensam tulltaxa. I artikel 9 i fördraget fastställs att gemenskapen skall grunda sig på en tullunion, som skall omfatta all handel med varor och som skall innebära att tullar på import och export samt alla avgifter med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna och att en gemensam tulltaxa gentemot tredje land skall införas. I artikel 28 i fördraget föreskrivs att varje autonom ändring eller upphävande av tullsatser i den gemensamma tulltaxan skall göras genom enhälligt beslut av rådet.

16 Av dessa bestämmelser framgår tydligt att det är rådet som, på de villkor som fastställs i fördraget, skall besluta om den befrielse som, under bestämda förutsättningar, vissa produkter kan åtnjuta genom undantag från den gemensamma tulltaxan. Av detta följer att medlemsstaterna, i varje fall från den tidpunkt då rådet för ett bestämt område har antagit regler för en enhetlig

tillämpning på området för befrielse – såsom de regler som fastställs i förordning nr 1544/69 – inte har någon befogenhet att inom detta område medge en befrielse som går utöver den som fastställts i gemenskapsreglerna.

17 Svaret på den andra frågan blir alltså följande. Rådets förordning nr 1544/69 innehåller ett uttömmande regelverk avseende tullbefrielse av varor som resande från tredje land medför i sitt personliga bagage, och ger inte medlemsstaterna någon befogenhet att, inom det område som omfattas av förordningen, medge en befrielse som går utöver den som föreskrivs i förordningen.

Den fjärde frågan (giltigheten av förordning nr 3023/77 — befrielse från jordbruksavgifter)

18 Den fjärde frågan går ut på om rådets förordning nr 3023/77 är ogiltig, eftersom den strider mot överordnad gemenskapsrätt (t.ex. jämlikhetsprincipen, diskrimineringsförbudet, konkurrensfriheten, proportionalitetsprincipen).

19 Innan dessa kriterier prövas är det emellertid nödvändigt att undersöka om förordningen uppfyller kraven på motivering i artikel 190 i fördraget.

20 Genom förordning nr 1818/75 av den 10 juli 1975 (EGT nr L 185, s. 3, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå) utvidgades den befrielse som medges enligt förordning nr 1544/69 till att omfatta jordbruksavgifter och andra avgifter vid import som föreskrivs inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken eller inom ramen för de särskilda ordningar som, i enlighet med artikel 235 i fördraget, gäller för vissa varor som framställts genom bearbetning av jordbruksprodukter och som förs in till gemenskapen av resande i deras personliga bagage.

21 Sedan rådet konstaterat att denna utvidgning av befrielsen ledde till missbruk antog det den 20 december 1977 förordning nr 3023/77 om "åtgärder för att få missbruk vid försäljning av jordbruksprodukter ombord på fartyg att upphöra". I övervägandena i ingressen till denna förordning erinras inledningsvis om att förordning nr 1544/69 (tullbefrielse i egentlig mening) inte gäller för införsel av varor i anslutning till en resa som utgått från en medlemsstat, under vilken ett tredje lands tullområde inte har anlöpts. I övervägandena i ingressen anges vidare att erfarenheten har visat att jord-

bruksprodukter från gemenskapen, som har åtnjutit exportrestitutioner, samt jordbruksprodukter från tredje land har sålts eller distribuerats ombord på fartyg som har avgått från en hamn i gemenskapen och åter lagt till i en hamn i gemenskapen utan att ha anlöpt en hamn utanför gemenskapens tullområde, för att avgiftsfritt föras in i gemenskapen i enlighet med rådets förordningar (EEG) nr 1544/69 och (EEG) nr 1818/75.

22 Av dessa överväganden i ingressen framgår att rådet ansåg att det inte var förenligt med syftet i ovannämnda förordningar att varor som förvärvats av resande under de förhållanden som anges i övervägandena, var befriade från tull och andra jordbruksavgifter vid införsel till gemenskapens tullområde. Eftersom syftet med att bevilja exportrestitutioner var att göra det möjligt för jordbruksprodukter från gemenskapen att konkurrera med produkter från tredje land på marknader utanför gemenskapen, skulle det vara oförenligt med det gemensamma systemet för exportrestitutioner att bevilja sådana restitutioner för export som inte var bestämd för marknaden i ett tredje land utan för återimport till gemenskapen med befrielse av de avgifter som normalt tas ut vid import av jordbruksprodukter. En sådan transaktion skulle kunna leda till en väsentlig förlust för struktur- och garantifonden för jordbruket samt snedvrida konkurrensen på den gemensamma marknaden.

23 I femte övervägandet i ingressen till förordning nr 3023/77, uttalar dock rådet följande:

"Det är nödvändigt att klarlägga rättsläget på detta område. I detta syfte bör medlemsstaterna bemyndigas att för de varor som anges i bilaga II till fördraget, vilka säljs eller distribueras ombord på fartyg på ovannämnda villkor, medge befrielse för mycket begränsade mängder, utöver vilka sådana varor endast kan införas till gemenskapen mot erläggande av gällande importtull".

24 Förordningen bemyndigar följaktligen medlemsstaterna att, på de villkor som anges i ingressen, medge befrielse från importtullar för vissa mängder av de varor som anges i artikel 1.2 i förordningen.

25 I artikel 190 i fördraget föreskrivs att "rådets och kommissionens förordningar, direktiv och beslut skall vara motiverade och hänvisa till de förslag eller yttranden som skall inhämtas enligt detta fördrag". Denna artikel kräver att sådana rättsakter anger de grunder som har föranlett institutionen att anta dem, för att göra det möjligt för domstolen att utöva sin kontroll och för att såväl medlemsstaterna som de berörda medborgarna skall få kännedom om enligt vilka förutsättningar gemenskapsinstitutionerna har tillämpat fördraget.

26 Motiveringen till förordning nr 3023/77 uppfyller inte detta krav. Den ger nämligen inte någon som helst förklaring till varför rådet, sedan det konstaterat att förordning nr 1544/77 – i strid med en redan fastslagen praxis – inte kunde tillämpas under ovannämnda omständigheter, fann det nödvändigt att skapa ett särskilt system för befrielse som gällde för detta slags situationer. En sådan motsägelse i motiveringen är så mycket mer allvarlig eftersom den rör en bestämmelse som bemyndigar medlemsstaterna att bevilja befrielse, även om endast i ganska liten utsträckning, från importavgifter, vilka utgör en väsentlig del av den gemensamma jordbrukspolitiken. Motiveringen utgör därför inte någon som helst rättslig grund för de ifrågasatta bestämmelserna i förordningen, och det är därför inte nödvändigt att undersöka om de är förenliga med reglerna för den gemensamma marknaden.

27 Det räcker således att konstatera att förordning nr 3023/77 inte är motiverad i enlighet med kraven i artikel 190 i fördraget, och att den därför är ogiltig.

II — Omsättningsskatter och punktskatter

Den sjätte och den sjunde frågan (tolkning av direktiv 69/169 — befrielse från moms och punktskatter)

28 I direktiv 69/169, kompletterat genom rådets andra direktiv av den 12 juni 1972 (EGT nr L 139, s. 28, fransk version; svensk specialutgåva, del 09, volym 01), och genom rådets tredje direktiv av den 19 december 1978 (EGT nr L 366, s. 28, fransk version; svensk specialutgåva, del 09, volym 01) om harmonisering av lagstiftningen om befrielse från omsättningsskatter och punktskatter på varor som införs av resande, föreskrivs att vid resor mellan tredje land och gemenskapen skall befrielse från dessa skatter som tas ut på införsel gälla för varor i de resandes personliga bagage vars värde inte överstiger vissa gränser.

29 I samma direktiv föreskrivs även att vid resor mellan medlemsstaterna skall befrielse från dessa skatter som tas ut på införsel även, inom vissa värdegränser, gälla för de varor i de resandes personliga bagage som uppfyller de villkor som fastställs i artiklarna 9 och 10 i fördraget och som har förvärvats i enlighet med de allmänna villkor som reglerar beskattningen på den inhemska marknaden i en av medlemsstaterna.

30 I artikel 4 i samma direktiv föreskrivs att, utan att det påverkar tillämpningen av nationella bestämmelser som gäller för resande bosatta utanför Europa, varje medlemsstat skall uppställa de i direktivet nämnda kvantitativa begränsningarna för befrielse från omsättningsskatt och punktskatt (tobaksvaror, alkoholdrycker, parfym, luktvatten, kaffe och te). De gränser som gäller för resor mellan tredje land och gemenskapen är lägre än dem som gäller för resor mellan medlemsstaterna.

31 I direktivet föreskrivs även att medlemsstaterna får fastställa lägre gränser beträffande värde och kvantitet för skattebefrielse av varor som införs av gränsarbetare och vissa andra personer.

32 Direktivet innehåller dessutom bestämmelser som reglerar den skattelättnad som medlemsstaterna skall bevilja för varor som resande, som lämnar en medlemsstat, medför i sitt personliga bagage.

33 Av övervägandena i ingresserna till de två direktiv som kompletterar direktiv 69/169 framgår att rådet har antagit dem för att genomföra rådets och företrädarnas för medlemsstaternas regeringar resolution av den 22 mars 1971 avseende en successiv utvidgning av den skattebefrielse som beviljas enskilda personer vid gränspassage inom gemenskapen. Rådet ansåg det önskvärt att som ett första steg fastställa vissa gemensamma regler, tillämpliga på personer bosatta inom gemenskapen, med hänsyn till standardfallen av skattelättnad i detaljhandelsledet.

34 Vid resor mellan tredje land och gemenskapen framgår det av själva ordalydelsen i direktiven att skattebefrielse endast får medges resande som anländer till gemenskapens tullområde från ett tredje land, och att de omständigheter under vilka varorna har förvärvats i detta fall saknar betydelse för beviljandet av befrielse.

35 Vid resor inom gemenskapen ändrar artikel 2.4 i det tredje direktivet direktiv 69/169 genom att tillfoga en bestämmelse som föreskriver att när resan från en medlemsstat innefattar transit genom ett tredje lands territorium eller påbörjas i en del av en annan medlemsstats territorium där de skatter som avses i direktivet inte utgår på varor som förbrukas där, måste den resande kunna styrka att de varor som transporteras i hans bagage har förvärvats i enlighet med de allmänna villkor som reglerar beskattningen på den inhemska marknaden i en medlemsstat och inte föranleder återbetalning av omsättningsskatt eller punktskatt. Om den resande inte kan lägga fram ovannämnda bevis kan han endast komma i åtnjutande av den mer begränsade befrielse som föreskrivs för resor mellan tredje land och gemenskapen.

36 Av såväl övervägandena i ingressen som bestämmelserna i de ifrågavarande direktiven framgår att rådet successivt har haft för avsikt att införa ett fullständigt regelverk för befrielse från omsättningsskatt och punktskatt för varor i resandes personliga bagage, och att medlemsstaterna till följd av detta inom detta område endast behåller den begränsade behörighet som tillkommer dem genom direktiven att medge annan befrielse än den som anges i direktiven.

37 Svaret på den sjätte frågan blir alltså följande:

a) Vid resor mellan tredje land och gemenskapen kan den befrielse som föreskrivs i rådets direktiv 69/169 endast medges resande som anländer till gemenskapens tullområde från ett tredje land. De omständigheter under vilka varorna har förvärvats saknar i detta fall betydelse för beviljandet av befrielse.

b) Vid resor inom gemenskapen måste den resande, om resan från en medlemsstat till en annan innefattar transit genom ett tredje lands territorium eller utgår från en del av den andra medlemsstatens territorium där de skatter som avses i ovannämnda direktiv inte utgår på varor som förbrukas där, kunna styrka att de varor som transporteras i hans bagage har förvärvats i enlighet med de allmänna villkor som reglerar beskattningen på den inhemska marknaden i en medlemsstat och inte ger rätt till återbetalning av omsättningsskatt eller punktskatt. Om den resande inte kan lägga fram ovannämnda bevis kan han endast komma i åtnjutande av den mer begränsade befrielse som föreskrivs för resor mellan tredje land och gemenskapen.

38 Svaret på den sjunde frågan blir alltså följande. Genom att anta direktiven har rådet haft för avsikt att gradvis införa ett fullständigt regelverk för befrielse från omsättningsskatter och punktskatter för varor i resandes personliga bagage. Medlemsstaterna behåller följaktligen inom detta område endast den begränsade behörighet som tillkommer dem enligt direktiven att medge annan befrielse än den som anges i direktiven.

Den tredje, den femte och den åttonde frågan (enskildas rätt att väcka talan enligt de ifrågavarande förordningarna och direktiven)

39 Dessa tre frågor går ut på om en enskild, vars intressen påverkas antingen genom nationella lagbestämmelser som är oförenliga med gemenskapsrätten

eller genom tillämpning av en rättsstridig gemenskapsrättsakt, kan väcka talan vid de nationella domstolarna för att få fastställt ett förbud mot åtgärder som strider mot gemenskapsrätten.

40 I sitt beslut om hänskjutande har Finanzgericht anfört att enligt Bundesverfassungsgerichts och Bundesverwaltungsgerichts rättspraxis strider handelsreglerande lagar, som utfärdas i vissa enskilda gruppers intresse och som ändrar den ekonomiska situationen, mot jämlikhetsprincipen om de inte är nödvändiga med hänsyn till allmänintresset och om de godtyckligt missgynnar andra gruppers skyddsvärda intressen. Det är riktigt att den berörda personen i ett sådant fall enligt tysk lag har rätt att väcka talan. Med hänsyn till detta sammanhang går den nationella domstolens frågor i huvudsak ut på om denna rätt att väcka talan kan göras gällande på liknande villkor inom ramen för gemenskapens rättsordning, särskilt i den mening att en enskild, som omfattas av gemenskapsrätten, och som missgynnas ekonomiskt av att en medlemsstat eller gemenskapens myndigheter inte tillämpar en gemenskapsrättslig reglering på tredje man, kan väcka talan vid en medlemsstats domstolar för att tvinga de nationella myndigheterna att tillämpa den ifrågavarande regleringen eller att upphöra med att åsidosätta den.

41 Det skall först anmärkas att med stöd av artikel 189 i fördraget skall en förordning "till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat". Ett direktiv skall, "med avseende på det resultat som skall uppnås vara bindande för varje medlemsstat till vilken det är riktat", men skall överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. Enligt domstolens rättspraxis innebär direktivets bindande verkan att en nationell myndighet gentemot en enskild inte kan göra gällande en nationell lag eller författning som inte är förenlig med en bestämmelse i direktivet som uppvisar alla de kännetecken som är nödvändiga för att kunna tillämpas av domstolen.

42 Av dessa överväganden följer att en enskild kan åberopa sina rättigheter enligt förordningen vid en nationell domstol.

43 På samma sätt kan en nationell myndighet gentemot en enskild inte göra gällande nationella lagar eller författningar som inte är förenliga med en ovillkorlig och tillräckligt tydlig förpliktelse i ett direktiv.

44 Vad gäller en näringsidkares rätt att på rättslig väg kräva att en medlemsstats myndigheter förpliktar en tredje part att iaktta de gemenskapsrättsliga skyldigheter som följer av en viss rättslig situation, fastän denna närings-

idkare inte är inblandad i denna situation men ekonomiskt missgynnas av detta åsidosättande av gemenskapsrätten, måste det först och främst anmärkas att fördraget visserligen har gjort det möjligt för privatpersoner att i flera fall, där så är lämpligt, väcka talan direkt vid EG-domstolen, men det var inte meningen att vid de nationella domstolarna, i syfte att upprätthålla gemenskapsrätten, skapa andra former för talan än dem som redan föreskrivs i den nationella rätten. Det rättsskyddssystem som fastställs i fördraget, särskilt det i artikel 177, förutsätter däremot att varje slag av talan som föreskrivs i den nationella rätten skall kunna utnyttjas för att säkerställa iakttagandet av de gemenskapsregler som har direkt effekt, på samma villkor vad gäller upptagande till sakprövning och enligt samma regler vad gäller förfarandet, som när det är fråga om att säkerställa iakttagandet av den nationella rätten.

45 Särskilt vad angår förordning nr 3023/77 skall det anmärkas att förordningen i sig själv inte medgav någon befrielse. Den bemyndigade endast de nationella myndigheterna att medge en begränsad befrielse. Eftersom förordningen är ogiltig är följaktligen de nationella åtgärder som vidtagits på grundval av den inte förenliga med gemenskapsrätten.

46 Svaret på den tredje, den femte och den åttonde frågan blir alltså följande:

Det rättsskyddssystem som fastställs i fördraget, särskilt det i artikel 177, förutsätter att varje slag av talan som föreskrivs i den nationella rätten skall kunna utnyttjas för att säkerställa iakttagandet av de gemenskapsregler som har direkt effekt, på samma villkor vad gäller upptagande till sakprövning och enligt samma regler vad gäller förfarandet, som när det är fråga om att säkerställa iakttagandet av den nationella rätten.

Rättegångskostnader

47 De kostnader som har förorsakats Förbundsrepubliken Tysklands, Frankrikes och Förenade kungarikets regeringar samt Europeiska gemenskapernas råd och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor som genom dom av den 5 juni 1980 har förts vidare av Finanzgericht i Hamburg – följande dom:

1) **Den befrielse som föreskrivs i förordning nr 1544/69, senast ändrad genom förordning nr 3061/78, gäller endast för varor som resande från tredje land medför i sitt personliga bagage. Denna befrielse gäller oavsett varornas ursprung och varifrån de kommer samt oavsett den tull och de avgifter som lagts på före deras införsel till gemenskapens territorium. En person som under en kryssning från en hamn i en medlemsstat inte går i land i ett tredje land, eller endast symboliskt går i land utan göra ett tillräckligt långt uppehåll för att faktiskt kunna göra inköp, kan dock inte betraktas som en resande från tredje land i den mening som avses i förordningen.**

2) **Rådets förordning nr 1544/69 av den 23 juli 1969 innehåller uttömmande regler om tullbefrielse av varor som resande som kommer från ett tredje land medför i sitt personliga bagage, och ger inte medlemsstaterna någon befogenhet att, inom det område som omfattas av förordningen, medge en befrielse som går utöver den som föreskrivs i förordningen.**

3) **Rådets förordning nr 3023/77 av den 20 december 1977 om åtgärder för att få slut på missbruk vid försäljning av jordbruksprodukter ombord på fartyg, är inte tillräckligt motiverad och därför inte giltig.**

4) **Vid resor mellan tredje land och gemenskapen kan den befrielse som föreskrivs i rådets direktiv 69/169 av den 28 maj 1969, om harmonisering av lagstiftningen om befrielse från omsättningsskatter och punktskatter på varor som införs av resande, endast medges resande som anländer till gemenskapens tullområde från ett tredje land. De omständigheter under vilka varorna har förvärvats saknar i detta fall betydelse för beviljandet av befrielse.**

5) **Vid resor inom gemenskapen måste den resande, om resan från en medlemsstat till en annan innefattar transit genom ett tredje lands territorium eller utgår från en del av den andra medlemsstatens territorium där de skatter som avses i ovannämnda direktiv inte utgår på varor**

som förbrukas där, kunna styrka att de varor som transporteras i hans bagage har förvärvats i enlighet med de allmänna villkor som reglerar beskattningen på den inhemska marknaden i en medlemsstat och inte ger rätt till återbetalning av omsättningsskatt eller punktskatt. Om den resande inte kan lägga fram ovannämnda bevis kan han endast komma i åtnjutande av den mer begränsade befrielse som föreskrivs för resor mellan tredje land och gemenskapen.

6) **Genom att anta direktiv 69/169, kompletterat genom det andra och tredje direktivet av den 12 juni 1971 respektive den 10 december 1978, har rådet haft för avsikt att successivt införa ett fullständigt regelverk för befrielse från omsättningsskatter och punktskatter för varor i resandes personliga bagage. Medlemsstaterna behåller följaktligen inom detta område endast den begränsade behörighet som tillkommer dem enligt direktiven att medge annan befrielse än den som anges i direktiven.**

7) **Det rättsskyddssystem som fastställs i fördraget, särskilt det i artikel 177, förutsätter att varje slag av talan som föreskrivs i den nationella rätten skall kunna utnyttjas för att säkerställa iakttagandet av de gemenskapsregler som har direkt effekt, på samma villkor vad gäller upptagande till sakprövning och enligt samma regler vad gäller förfarandet, som när det är fråga om att säkerställa iakttagandet av den nationella rätten.**

Mertens de Wilmars Pescatore Mackenzie Stuart Koopmans O'Keeffe

Bosco Touffait Due Chloros

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 7 juli 1981.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

J. Mertens de Wilmars
Ordförande